

Magdalena Turulska

POSTĘPOWANIE O PRAWA DZIECKA NA PODSTAWIE WYROKÓW ROZWODOWYCH

Wprowadzenie

Prawidłowy rozwój dziecka i zapewnienie przysługujących mu praw najszerzej może zostać zrealizowane w przypadku, gdy wychowuje się ono w pełnej, zdrowej moralnie rodzinie. Fundamentalną zasadą polskiego prawa rodzinnego w kształtowaniu praw dziecka jest zasada dobra dziecka, która oddziałuje na rozstrzygnięcia odnośnie władzy rodzicielskiej w wyroku rozwodowym¹. W postanowieniu SN z dnia 11 lutego 1997 r. zawarto, że „pojęcie *dobra dziecka* z jednej strony obejmuje całość jego spraw osobistych, m.in. rozwój fizyczny i duchowy, kształcenie i wychowanie, z drugiej zaś ma on charakter materialny. Polega na konieczności zapewnienia dziecku środków do życia i realizacji celów o charakterze osobistym, a w wypadku gdy ma ono swój majątek, także dbałości o jego interes”². Rozstrzygnięcie o kwestiach władzy rodzicielskiej w wyrokach rozwodowych ma na celu realizację prawa dziecka do normalnego i w miarę możliwości szczęśliwego dzieciństwa a także prawidłowego rozwoju psychicznego. W przypadku orzekania o alimentacji dochodzi do jednoczesnego zapewnienia dziecku stabilizacji materialnej, która pozwoli mu harmonijnie funkcjonować i zaspokajać najbardziej podstawowe potrzeby.

Prawa dziecka

W rozumieniu Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych *dziecko* oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność³. Pojęcie dziecka w rozumieniu ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka brzmi: „dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności”⁴.

Przywołana Konwencja o prawach dziecka jest międzynarodowym aktem prawnym, którego głównym celem jest działanie na rzecz dziecka. Prawa dziecka wynikające z Konwencji to m.in. prawo do życia (art. 6), prawo do zachowania obywatelstwa, tożsamości (art. 8), prawo do troski (art. 18 ust. 1), i inne⁵. Na szczególną uwagę zasługuje art. 27 Konwencji, który reguluje prawo dziecka do odpowiedniego poziomu życia, który będzie odpowiadał rozwojowi zarówno psychicznemu, jak i fizycznemu⁶.

Ochrona praw dziecka przewidziana jest wprost w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł 72 Konstytucji gwarantuje dziecku ochronę przed wyzyskiem, okrucieństwem, przemocą i demoralizacją⁷. Na straży praw dziecka stoi Rzecznik Praw Dziecka, który szczególną uwagę przywiązuje do tego, że naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka jest rodzina⁸.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że dziecku przysługuje szeroki wachlarz praw, który można podzielić na kategorie, a mianowicie:

- a) praw osobistych - do których należą m.in. prawo do życia, do poznania rodziców;
- b) praw publicznych (obywatelskich) - wolność wypowiedzi, otrzymywania informacji;
- c) praw socjalnych - prawo do odpowiedniego poziomu życia, godziwych warunków socjalnych, utrzymania dziecka przez rodziców;
- d) praw edukacyjnych - prawo do nauki;
- e) praw kulturalnych - uczestnictwo w kulturze;
- f) praw specjalnych - „tworzą szeroką grupę praw z uwagi na specjalną sytuację dziecka, która wynika z jego niedojrzałości”, są to m.in. prawo do wychowania się w rodzinie, prawo do pomocy ze strony państwa w sytuacji niewydolności rodziny, prawo do ochrony przed licznymi nadużyciami i przemocą, prawo do ochrony przed wyzyskiem ekonomicznym⁹.

¹ A. Zieliński, *Rozwód. Materialnoprawne podstawy rozvodu oraz postępowanie odrębne w sprawie o rozwód*, Warszawa 2013, s. 65.

² Postanowienie SN z dnia 11.02.1997 r., sygn. akt II CKN 90/96 (Legalis).

³ *Konwencja o prawach dziecka* z dnia 20.11.1989 r., ratyfikowana przez Sejm RP 7.06.1991 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526), art. 1.

⁴ *Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka* z dnia 6.01.2000 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 6, poz. 69), art. 2.

⁵ *Konwencja o prawach dziecka*, art. 6, art. 8, art. 18.

⁶ M. Andrzejewski, *Ochrona praw dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej*, Kraków 2003, s. 48.

⁷ *Konstytucja RP* z dnia 2.04.1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483), art. 72.

⁸ *Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka*, art. 1.

⁹ A. Kwak, A. Mościskier, *Rzeczywistość praw dziecka w rodzinie*, Warszawa 2002, s. 60-61.

Z uwagi na podjętą w temacie pracy problematykę praw dziecka ograniczoną do kwestii podejmowanych w wyrokach rozwodowych, dalsze rozważania dotyczyć będą w szczególności praw dziecka do normalnego, szczęśliwego dzieciństwa, prawa do pozostania pod opieką rodziców, uprawnienia dziecka do poziomu życia, który będzie odpowiadał rozwojowi psychicznemu, godziwych warunków socjalnych, prawa do miłości i troski, a także do stabilizacji materialnej. Jak zauważył Janusz Korczak nazywany „prawdziwym rzecznikiem praw dziecka”, dziecko ma prawo do *miłości przejawiające się troskliwością, atmosferą ciepła*¹⁰. W przypadku rozwodu, dochodzi do rozpadu rodziny, zatem zachodzi realne niebezpieczeństwo naruszenia praw dziecka. O tym, jak będzie wyglądała realizacja przysługujących dziecku uprawnień sąd rozstrzyga w wyroku ingerując we władzę rodzicielską.

Władza rodzicielska

Kodeks rodzinny i opiekuńczy ukształtował polski proces rozwodowy w ten sposób, by orzeczenie o rozwiązaniu małżeństwa rozstrzygało o wszystkich sprawach rodzinnych¹¹. W wyroku orzekającym rozwód sąd z urzędu powinien zamieścić rozstrzygnięcia o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem lub dziećmi, kontaktach z nimi, a także o obowiązku alimentacyjnym wobec nich¹². Celem takiego rozwiązania jest przede wszystkim zapewnienie prawa do stabilności i bezpieczeństwa rozwojowego dziecka, by ograniczyć w jak największym stopniu jego udział w niewygodnych sprawach rodziców. W przypadku rozwodu ogromne znaczenie dla dalszego działania rodziny, a przy tym realnego przestrzegania praw dziecka ma przede wszystkim ustalenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej. Sąd przy rozstrzyganiu musi kierować się przede wszystkim „zasadą dobra dziecka”.

W literaturze przedmiotu wymienia się trzy elementy składające się na ukształtowanie władzy rodzicielskiej, tj.: piecza nad osobą dziecka, zarząd majątkiem i reprezentowanie dziecka¹³. Rodzice wykonując właściwie powyższe zadania, realizują prawa dziecka do miłości, wychowania, bezpieczeństwa, a także prawa do spokoju i szczęścia. Pojęcie pieczy nad dzieckiem oznacza zespół obowiązków i uprawnień rodziców obejmujących stałą troską osobę dziecka, w tym dbałość o to, aby było należycie wychowane, aby nie stała mu się krzywda i aby jego dziecinne lata upłynęły w warunkach rodzinnego szczęścia¹⁴. Zarząd majątkiem to załatwianie codziennych spraw, które odnoszą się do korzystania z przedmiotów należących do majątku dziecka¹⁵. Przykładem realizacji tego obowiązku będzie np. lokowanie środków pieniężnych w banku, przez co rodzice działają na rzecz stabilnej sytuacji finansowej dziecka czy zabezpieczenia majątku należącego do dziecka. Trzeci element sprowadza się do reprezentacji, rodzice są przedstawicielami ustawowymi, tj. dokonują czynności prawnych i sądowych w imieniu i na rzecz swojego dziecka¹⁶. W przypadku reprezentacji realizuje się np. prawo dziecka do opieki zdrowotnej (gdy wymagana jest zgoda na operację, decyzję podejmują rodzice).

Instytucja porozumienia rodzicielskiego a sytuacja dziecka po rozwodzie

Jednym z narzędzi stosowanych przez mediatorów rodzinnych w Polsce od początku XXI w. jest instytucja porozumienia rodzicielskiego, która dotyczy sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej po rozwodzie¹⁷. W uzasadnieniu projektu nowelizacji KRO, stwierdzono, że „Koncepcja porozumienia rodziców nawiązuje do amerykańskiego wzorca tzw. planu wychowawczego, który jest wynikiem negocjacji między rodzicami i dobrowolnego zobowiązania się przez nich przed sądem do określonego sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem”¹⁸. Sąd Okręgowy w Słupsku w uzasadnieniu postanowienia z dnia 29 maja 2015 r. stwierdził, że powierzenie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom jest możliwe pod warunkiem przedstawienia zgodnego z dobrem dziecka porozumienia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem¹⁹. Mimo zawartego między rodzicami porozumienia, sąd ma obowiązek orzekania w kwestii władzy rodzicielskiej w wyroku rozwodowym²⁰. Sąd nie jest ściśle związany z planem rodzicielskim, pozostaje niezależny w swych działaniach, może lecz nie musi rozstrzygnąć, że pieczę nad dzieckiem sprawować będą oboje rodzice. Bierze pod uwagę przede wszystkim

¹⁰ K. Być, *Janusz Korczak – prawdziwy rzecznik praw dziecka*, [w:] *Prawa dziecka wybrane aspekty*, Rzeszów 2006, s. 29.

¹¹ Wyrok SN z dnia 26.11.1999 r., sygn. akt III CKN 468/98.

¹² *Ustawa z dnia 25.02.1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz.U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.), art. 58.

¹³ J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2012, s. 345, 351, 353.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ P. Gluza, Z. Kołakowska-Halbersztadt, M. Tański, *Dziecko w roztaniu rodziców*, Warszawa 2013, s. 169

¹⁸ *Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw*, dostępne na stronie: <http://ww2.senat.pl/k7/dok/sejm/022/888.pdf>, druk 888, s. 14.

¹⁹ Postanowienie z uzasadnieniem Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 29.05.2015 r., sygn. akt IV Ca221/15.

²⁰ Uchwała SN 7 sędziów z dnia 5.06.2012 r., III CZP 72,11.

dobro dziecka. Ważnym czynnikiem jest by istniało przypuszczenie, że rodzice będą zgodnie współdziałać w sprawach dziecka i wypełniać wspólnie przysługujące dziecku prawa.

Ograniczenie władzy rodzicielskiej

Sąd w wyroku rozwodowym może rozstrzygnąć, iż władza rodzicielska zostanie w rękach jednego z rodziców a drugiemu to prawo ograniczy, tylko do określonych obowiązków i uprawnień, jeśli przemawia za tym dobro dziecka²¹. Ograniczając prawa rodzicielskie, sąd musi określić dokładnie obowiązki, które spoczywać będą na rodzicu ograniczonym. Ograniczenie władzy rodzicielskiej jednego z rodziców ma często miejsce w przypadku, gdy sąd ma zastrzeżenia co do tego, że rodzice nie będą zdolni do wykonywania wspólnie władzy rodzicielskiej (brak porozumienia). Sąd podejmuje takie rozstrzygnięcia, kierując się przede wszystkim zasadą dobra dziecka, a także ma na względzie jego prawa w postaci prawa do spokojnego dzieciństwa, miłości, prawa do kontaktów z rodzicami.

Obraz linii orzeczniczej odnoszącej się do takich rozstrzygnięć jest bardzo szeroki. Za przykład posłuży wyrok z dnia 9 grudnia 1997 r., w którym SN przyznał władzę rodzicielską matce, zaś ojcu prawo to ograniczono do podejmowania decyzji dotyczących wychowania dziecka i jego kształcenia, a także do utrzymywania kontaktów w terminach ustalonych przez strony (realizacja prawa do kontaktów z ojcem). Sąd wziął pod uwagę silną więź łączącą dziecko z matką, wskazując, że inne rozstrzygnięcie mogłoby być krzywdzące dla dziecka. Zdaniem sądu takie rozwiązanie daje możliwość najlepszego rozwoju dziecka, zarówno fizycznego, jak i psychicznego²². Z kolei w wyroku SA w Białymstoku z dnia 28 października 2010 r., sąd ograniczył we władzę rodzicielską oboje z rodziców i zarządził umieszczenie dzieci w rodzinie zastępczej. Powodami przyjętego rozwiązania były przede wszystkim: konflikty w rodzinie, interwencje Policji, zaniedbania w obowiązkach szkolnych dzieci, nadużywanie alkoholu przez rodziców²³. Sąd podejmując rozstrzygnięcie, w wyniku którego dziecko nie będzie dalej wychowywać się w rodzinie naturalnej, bierze pod uwagę realizację jego innych praw na przykład prawo do nauki, które nie było realizowane.

Jak zauważono w niniejszej pracy, sąd w wyroku rozwodowym musi uregulować sytuację rodzinną i kierować się zasadą dobra dziecka. W przywołanych wyrokach sytuacja rodzinna (patologiczny sposób życia rodziców) - uniemożliwiająca realizację podstawowych praw dziecka w postaci prawa do spokoju, do wychowania, do nauki, do miłości, prawa do bezpieczeństwa, troski - stanowiła podstawę umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej. Warto zauważyć, że ograniczenie władzy rodzicielskiej nie ma cech związanych z karą, nie ma pełnić funkcji represyjnej, lecz spełniać rolę ochronną względem dzieci²⁴.

Pozbawienie władzy rodzicielskiej

Pozbawienie władzy rodzicielskiej jest najbardziej represyjnym środkiem orzekanym wobec rodziców, nie jest jednak rozstrzygnięciem ostatecznym. Cechą charakterystyczną jest, że jego zastosowanie powoduje utratę wszelkich atrybutów jakie wchodzi w prawa rodzica do dziecka. Sąd może go zastosować w przypadku, gdy środki łagodniejszego rodzaju nie dają żadnego rezultatu, bądź „ze względu na drastyczne okoliczności, stosowanie środków łagodniejszych byłoby niecelowe”²⁵.

W wyroku orzekającym rozwód pozbawienie władzy rodzicielskiej następuje obligatoryjnie jeżeli zostaną spełnione przesłanki z Art. 111 KRO, tj.: władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swoje obowiązki względem dziecka, a także gdy wcześniejsza pomoc rodzicom nie przyniosła rezultatu i trwale nie interesują się dzieckiem²⁶. Pozbawienie władzy rodzicielskiej nie ma charakteru generalnego, oznacza to że może dotyczyć tylko jednego dziecka, co do którego wystąpiła jakaś z powyższych przesłanek²⁷.

Mając na uwadze prawa dziecka do godnego i spokojnego życia, do bezpieczeństwa, prawo do odpowiedniego poziomu życia, sąd powinien pozbawić rodzica lub oboje rodziców władzy rodzicielskiej w przypadku, gdy rażąco naruszają swoje obowiązki względem dziecka²⁸. W związku z powyższym warto przywołać postanowienie SN, w treści, którego wskazano, że trwałą przeszkodą jest choroba psychiczna matki w postaci schizofrenii paranoidalnej i

²¹ KRO, art. 58 § 1a.

²² Wyrok SN z dnia 9.12.1997 r., sygn. akt II CKN 506/97 (Legalis); Wyrok SN z dnia 8.09.2004 r., sygn.akt IV CK 615/03, w którym sąd ograniczył ojcu władzę rodzicielską do współdecydowania w sprawach leczenia i wychowania a za decydujący czynnik przyjął emocjonalną więź z matką; Wyrok SN z dnia 25.08.1981 r., sygn. akt III CRN 155/81, w którym sąd rozstrzygając o władzy rodzicielskiej, miał na uwadze szczególną konfliktowość rodziców, dlatego też powierzając władzę rodzicielską matce a ograniczając w nią ojca ustalił kontakty przy obecności kuratora sądowego, by dziecko w jak najmniejszym stopniu odczuło sytuację między rodzicami, sąd miał na uwadze szczególnie dobro dziecka a nie dobro rodziców (Lex).

²³ Wyrok SA w Białymstoku z dnia 28.10.2010 r., sygn. akt I ACa 458/10 (Legalis).

²⁴ J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo...*, s. 361.

²⁵ Tamże, s. 359.

²⁶ KRO, art. 111.

²⁷ A. Zieliński, *Rozwód...*, s. 74.

²⁸ Tamże, s.75

umieszczenie jej w zakładzie psychiatrycznym, a odnośnie ojca za przesłankę obligatoryjną uznano utrzymywanie się z działalności przestępczej²⁹. Z kolei w wyroku SN z dnia 3 kwietnia 2004 r. wskazano, iż na mocy wyroku rozwodowego pozwany utracił władzę rodzicielską względem swoich dzieci, ponieważ zachowanie pozwanego było nacechowane nadużywaniem alkoholu i brutalnością wobec dzieci i żony³⁰.

Regulacja prawna odnosząca się do praw dziecka ma na celu ochronę tych praw, sąd pozbawia władzy rodzicielskiej rodziców (czy jednego w rodziców) z perspektywy dobra dziecka i jego praw. Dziecko nie może wychowywać się przy rodzicu, który nadużywa alkoholu, jest agresywny, czy też używa wobec dziecka jakiegokolwiek formy przemocy fizycznej i psychicznej. Dziecko na podstawie szerokiej regulacji ma prawo do ochrony przed przemocą, do pomocy ze strony państwa, gdy oboje z rodziców są pozbawieni władzy rodzicielskiej. Sąd rozstrzygając w ten sposób przede wszystkim decyduje o zapewnieniu praw dziecku, które wcześniej były naruszane lub nie wykonywane, bo przecież „sprawowanie władzy rodzicielskiej winno zapewnić należytą pieczę i ochronę interesów dziecka”³¹.

Zawieszenie władzy rodzicielskiej

W wyroku rozwodowym można także zawiesić władzę rodzicielską, należy jednak zauważyć, że nie powoduje to jej pozbawienia, ponieważ rodzic władzę posiada, lecz czasowo nie może jej wykonywać. W sytuacji zawieszenia władzy nad dzieckiem obojgu rodzicom należy ustanowić nad nim opiekę. Zawieszenie jest możliwe, gdy rodzice chcą wykonywać obowiązki i uprawnienia względem dziecka, ale istnieją przeszkody, które im na to nie pozwalają³². W myśl art. 110 § 1 KRO „w razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd może orzec jej zawieszenie”³³.

Na uwagę zasługuje tzw. przemijająca przeszkoda, której przykładem może być przejściowa choroba (pewien opór, który napotyka rodzic, nie jest długotrwały, lecz czasowy, w razie odpadnięcia przyczyny dochodzi do uchylecia zawieszenia). Kształtowanie tego typu ingerencji we władzę rodzicielską przedstawił SN z wyroku z dnia 29 listopada 1999 r., wskazując jako przyczynę zawieszenia władzy rodzicielskiej ojcu dzieci długi zagraniczny wyjazd (w celach zarobkowych), powodujący zerwanie lub poważne ograniczenie kontaktów z drugim z rodziców lub dziećmi. Dodatkowo ojciec deklarował założenie nowej rodziny i zapowiadał brak przyjazdu do kraju. SN stwierdził, że skoro władza przysługuje obojgu rodzicom, to decyzje odnoszące się do dziecka powinny być podejmowane bezsprzecznie, co w przywołanym przypadku nie jest możliwe, ponieważ „współdziałanie rodziców przy wykonywaniu władzy rodzicielskiej staje się wtedy iluzją”. Zawieszenie jednemu z rodziców władzy rodzicielskiej umożliwia rodzicowi, który sprawuje ciągle opiekę nad dzieckiem, jej normalne, stabilne wykonywanie³⁴. SN opowiedział się za zasadą dobra dziecka, jego harmonijnego rozwoju, Ponadto zaznaczył, że nie byłoby możliwe normalne wykonywanie władzy przez oboje rodziców, a także zapewnienie dziecku spokojnego dzieciństwa, skoro ojciec przebywa zagranicą i buduje nowe relacje.

Kontakty

W świetle art. 113 KRO „niezależnie od władzy rodzicielskiej rodzice oraz ich dziecko mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów”³⁵. Prawo do kontaktów obejmuje m.in. spotkania, utrzymywanie korespondencji. Realizacja tego prawa służy pielęgnowaniu wzajemnej miłości rodzica i dziecka³⁶. Obecnie uważa się, że w sytuacji rozwodu rodziców, dla dziecka nie jest najważniejsze osiągnięcie spokoju i stabilizacji, ale o wiele ważniejsze jest, by rozwód nie pociągał za sobą również utraty jednego z rodziców³⁷.

Sąd w wyroku rozwodowym obligatoryjnie orzeka o kontaktach z dzieckiem. Sąd określając szczegółowo kontakty z rodzicem ma na względzie przede wszystkim zasadę dobra dziecka i to by dziecko miało możliwość realizowania przysługującego mu prawa do wychowania przez rodziców.

Możliwych jest wiele sposobów ustalenia kontaktów. Tytułem przykładu można przywołać wyrok SA w Krakowie z dnia 11 września 2002 r., zgodnie z którym ograniczony we władzę rodzicielską ojciec „miał prawo do kontaktów z

²⁹ Postanowienie SN z dnia 12.01.2000 r., sygn. akt III CKN 834/99 (Legalis).

³⁰ Wyrok SN z dnia 3.04.2004 r., sygn. akt I CKN 564/98 (Legalis); Wyrok SN z dnia 19.01.1999 r., sygn. akt II CKN744/98, w którym sąd pozbawił władzy rodzicielskiej ojca ze względu na chorobę psychiczną w postaci „zespołu urojeniowego”, uznając, że nie jest on zdolny do opieki nad dziećmi (Lex).

³¹ M. Bielecki, *Prawa dziecka na tle praw rodzicielskich. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Ochrona dziecka w prawie publicznym*, Lublin 2008, s. 40.

³² A. Zieliński, *Rozwód...*, s.76

³³ KRO, art. 111 § 1.

³⁴ Wyrok SN z dnia 29.11.1999 r. sygn. akt III CKN 483/98 (Legalis).

³⁵ KRO, art. 113.

³⁶ T. Justyński, *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011, s. 36.

³⁷ Tamże, s. 37.

synem w każdy poniedziałek i środę od godz. 15 do 18.30, w każdy weekend miesiąca począwszy od soboty od godz. 9 nieprzerwanie do niedzieli do godz. 19 i w każdy drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych od godz. 9 do 19 poza miejscem zamieszkania dziecka i bez obecności matki”³⁸.

Obowiązek alimentacyjny

W wyroku orzekającym rozwód obligatoryjnym elementem jest określenie w jakiej wysokości każdy z małżonków będzie finansowo pokrywał wychowanie i utrzymanie wspólnego dziecka³⁹. Jest to bardzo ważny element rozstrzygnięcia, który powoduje pewnego rodzaju pewność odnoszącą się do w miarę stabilnego życia finansowego w przypadku rozpadu rodziny, a także powoduje współdziałanie na rzecz dobra dziecka mimo rozvodu. Obowiązek alimentacyjny polega na realizacji prawa dziecka do godziwych warunków życia oraz zaspokajanie ekonomicznych potrzeb dziecka⁴⁰.

Obowiązek alimentacyjny rodziców kształtuje art. 133 § 1 KRO, zgodnie z którym rodzice są zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania⁴¹. Zasądzone alimenty są wypłacane dopiero po rozwodzie⁴². Sposób kształtowania zasądzania alimentów w orzecznictwie rysuje się bardzo szeroko⁴³. Zasadniczo, w kontekście art. 135 KRO, rozstrzygając o obowiązku alimentacji sąd bierze pod uwagę usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz zarobkowe możliwości zobowiązanego (...)⁴⁴.

Alimenty nałożone na rodzica ograniczonego we władzę rodzicielską są określane kwotowo (np. 500 zł, 200 zł) co miesiąc do konkretnego dnia np. do każdego 10. dnia miesiąca, ale jeśli chodzi o drugą stronę, której zostało powierzone wykonywanie władzy rodzicielskiej, „nie może mieć formy liczbowej, w takim przypadku zakres obowiązków tego z rodziców powinien być określony opisowo, np. zasądzić od jednego z rodziców określoną kwotę miesięcznie i drugiego zobowiązać do ponoszenia pozostałych kosztów utrzymania i wychowania dziecka”⁴⁵.

Podsumowanie

Prawa dziecka to szeroko uregulowana materia, o której rozstrzyga się m.in. w przypadku rozwodu. Sąd ma obowiązek w wyroku rozwodowym orzec o władzy rodzicielskiej, kontaktach z dzieckiem i o alimentach. Rozstrzygnięcia te realizują podstawowe prawa dziecka do funkcjonowania w warunkach jak najbardziej możliwej szczęśliwości i miłości, prawa do stabilizacji materialnej, prawa do wychowania przez rodziców, prawa do spokoju i bezpieczeństwa. W wyniku analizy powyższych wyroków można stwierdzić, że polskie prawo rodzinne stoi na straży jak najmniejszego pokrzywdzenia dziecka w trudnych sytuacjach rodzinnych. Zasada dobra dziecka, którą kieruje się sąd przy rozstrzyganiu o władzy rodzicielskiej prowadzi do rozstrzygnięć najbardziej korzystnych dla rozwoju psychicznego i fizycznego dziecka przede wszystkim bierze pod uwagę więź emocjonalną jaka łączy dziecko z rodzicem, a ograniczając we władzę drugiego z rodziców nie odsuwa go na dalszy plan, ale szczegółowo określa sposób kontaktów z dzieckiem. Sąd orzekając o alimentach ma na względzie przede wszystkim potrzeby dziecka, by zapewnić mu godne warunki życia i stabilność materialną.

PROCEDURE FOR CHILDREN'S RIGHTS BASED ON DIVORCE SENTENCES

In the article they dealt with issues of children's rights shaped based on divorce sentences. A wide catalogue of children's rights was described among others right to education, law to worth living conditions, right to the safety and bringing up in the family which are protected of Convention on children's rights or the Constitution of the Republic of Poland. Family and Guardianship Code regulated a divorce trial in this way about all matrimonial causes, bearing in mind for children's rights to be stated. Court resolving on children's rights based on divorce sentences is guided by a principle of the good of the child. Because of the problems limited to the judgments of divorce reflection mainly relate

³⁸ Wyrok SA w Krakowie z dnia 11.09.2012 r., sygn. akt. I ACa759/12.

³⁹ J. Grzebińska, *Obowiązek alimentacyjny oraz opieka nad małoletnim dzieckiem. Aspekty prawne i procedury przyznawania świadczeń*, Warszawa 2010, s. 43.

⁴⁰ M. Andrzejewski, *Ochrona praw dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej*, s. 99.

⁴¹ KRO, art. 133 §1.

⁴² A. Zieliński, *Rozwód...*, s. 79.

⁴³ Por. wyrok SA w Katowicach z dnia 17.12.2015 r., sygn. akt I ACa 671/15, w którym sąd zasądził od pozwanego w kwocie po 500 złotych miesięcznie na każde dziecko.

⁴⁴ KRO, art. 135.

⁴⁵ A. Zieliński, *Rozwód...*, s. 79.

to the right to children the appropriate standard of living, the right to child support or to raise the obligatory elements concluded in the judgments of divorce in the form of resolving of the parental responsibility, alimony and contacts with children. Explains how to interference of the court in parental responsibility were presented in the form of limiting in parental responsibility for her depriving and the suspension, simultaneously pointing at the forming oneself of children's rights based on analysis of the case law. It also presents the contacts and the maintenance obligation, resting with parents were also presented. Should be noted that the Polish family law is standing on guard of children's rights. As a result of analysis of sentences, it is possible to state, that directing judgements oneself with principle of the good of the child are aimed at providing for the child of the greatest psychological comfort in difficult family circumstances.